

ESTI HÍRLAP

9(439 Bp.)

1978 DEC 23

244

MIT REGÉL A MESÉK VÁRA?

Budán három László-keltette életre az elpusztult középkori várpalotát. Gerevich László, aki harminc évvel ezelőtt kezdte meg a kutatásokat. Gerő László, aki elkészítette a helyreállítási tervet. S Zolnay László, az újabb ásatások irányítója, aki megrajzolta az elszüllyedt főváros életét.

Megkondult Buda száz harangja, amikor Fehérvárról jövet megérkezett a lakodalmi menet. Elöl a vértess lovasok, utánuk a dobosok, majd ezer és ezer testőrhuszár. Azután feltűnt lóháton a király, *Mátyás* és az ifjú királyné, *Beatrix*.

Az ünnepélyes bevonulásról tudósító bajor vendég leírta azt is, hogy itt *Mátyás* kíséretéhez ezüstkardos, díszruhás lovasok csatlakoztak, vezetőjük *Mendel*, a király tanácsadója volt.

A középkori Buda a mesék vára. Kőcsipkés falak, égbe törő karsú tornyok, szépminű cirkélyek és színes kis házak. A behavazott utakon sikló, aranyozott szánon mutatkozik be városának a királyné. „*Haja barna, szeme fekete. Arxa barnás színű, a legaranyosabb. Ajka piros és állandóan kedves mosolyra nyílik.*” A király ruhája aranszállal van kivarrva. Még a sisakja is ötvös remeke. Díszes egy gálya, amelyen aranszűzek húzzák az evezőket.

S a király menyegzője...! A messzi földről jött fejedelmek és más előkelőségek az északi palota hatalmas „római termében” gyűltek össze. A falat arannyal és igazgyönggyel átszőtt függöny takarja, a súlyos asztalokon minden kancsó, tál vagy serleg arany és ezüst. Szolgák serrege hordja a temérdek sültet, halat és vadat, s a híres szerémségi — aranyat érő — bort.

De hova tűnt *Zsigmond* és *Mátyás* király palotája? Vajon a királyi udvar fényét, gazdagságát dicsőítő

Királyok, kincsek, kőlovagok

(...és nagy lakomák emlékei Budán)

feljegyzések nem udvaroncok hízelgő túlzásai? S honnan is tudhatnánk, *hogyan éltek valójában elődeink*, mit ettek, milyen volt a ruházatuk.

Sokan és sokáig nem hittek a régi leírásoknak. Ha igaz volna a kortársak tudósítása, miért nem maradt nyoma sem a középkori palotáknak?

Az új kutatások erre is választ adtak. *Budán teljes volt a pusztítás*. Ami nem dőlött romba, az 1686-os ostromkor, azt később lerontották és földdel temették be *Habsburg Károly* és *Mária Terézia* parancsára. A régi főváros öröksége a mélyben rejtett, itt-ott aránylag épen, de a legtöbb helyen tízezernyi kőre széthullva.

Az eltelt harminc év alatt a háborúban kiégett vár romjai alól feltárták és helyreállították a *Nagy Lajos*, *Zsigmond* és *Mátyás* király idejében épült-bővült palota- és erődrendszer sok-sok részletét. S a komor, súlyos falak között előkerült temérdek kisebb-nagyobb lelet azt is lehetővé tette, hogy az írott emlékekkel összevetve megismerjék a XIV.—XV. századi Buda életét.

Mit ettek a király udvarában? A kiásott csontok óriási mennyisége nagy lakomákról regél. S elárulja azt is: bőven fogyott a szarvas, a nyúl és az őz, a

csuka, a ponty és a viza, a páva, a fajd és a pulyka — akkor *india-kakasnak* hívták — és sok kagyló is.

Budát a török is, a német is szervezeten kifosztotta. A XIV. és XV. század arany- és ezüstkincsei itt nem lehettek fel. De fényűzésről és fejlett műhelyekről tanúskodik a sok színes-mázás padló- és kályhacsempe. A kályhaszemek is a korról mesélnek. Megtalálható rajtuk *Zsigmond* és *Mátyás* király, *Dávid* és a kopjátörő lovas alakja csakúgy, mint a sárkány, a nyúl vagy a sün rajza.

A reneszánsz korából háromezer kötőredék került elő. A vörös márvány domborművek, a kőbe vésett hollós címer, a delfin, a gazdag gyümölcsfűzér vagy a bőségszaras ifjú láttán elhisszük *Bonfininak* a palotákról: „*Fényük nem különbözik a rómaiakétól.*” S elképezzük a Hunyadiak csodálatos emlékművét és *Pallasz Athéné* szobrát is.

Amikor helyreállították a *Zsigmond* korában épült lovagtermet, még nem sejtették, hogy évek múltán *kőlovagok* népesítik be. Azóta már a könyv, a bélyeg a határokon túlra is elvitte a gótikus szobrok és alig ismert középkori művészetünk hírét. A század lelete nemcsak a királyi udvar lakóinak öltözetét, fegyverzetét ismerteti meg. Ha a Hunyadiak előtt ilyen alkotások díszítették a palotákat, mit láthatott itt a vendég később *Mátyás* korában?

A kutatások most folytatódnak. A tudósok legnagyobb reménye a szoborlelet helye mellett az út. Eddig csak az útig ástak. Ki tudja, mit takar még itt a föld. De másutt is sok munka várja a régészeket.

A budai Várban kincsek rejtőznek a házak alatt, a falakban, sőt a kutak mélyén is.

Aczél Kovách Tamás